

Negende toespraak, najaar 1975.

Een ieder, die onze cultuur ter harte gaat, dient alert te zijn voor de vele, soms virulente anti-intellectualistische bewegingen, die hem bedreigen. Het is daarom goed, de meest voorkomende symptomen van zulk soort bewegingen te kennen, opdat men ze zo snel mogelijk kan ontmaskeren. Ik zal U er eentje noemen: het zich er op laten voorstaan zich bezig te houden met de problemen van "the real world". Ik geef het U op een briefje: zodra een groep zich bezighoudt met "the real world", kunt U er donder op zeggen, dat het mis zit.

Als ik mensen op dit onthullend taalgebruik attendeer, wil er nog wel eens een wenkbrauw gefronst worden ter uiting van twijfel aan deze correlatie. Maar nu kan ik elke twijfel wegnemen: sinds vorige week koester ik een nieuw bezit, dat mij via de brievenbus werd. Het is een brochure van "ISCOL Limited (International Systems Corporation of Lancaster)", een commerciële loot van de University of Lancaster "operated by the Department of Systems at the University". In deze brochure wordt een cursus getiteld "A Systems Approach to Problem Solving" aangeprezen. Heel interessant.....

Meteen op de eerste pagina werd mijn argwaan gewekt, toen ik las:

"Since 1966, the Department of Systems at the University of Lancaster has been seeking to develop systems-based methods of real-world problem solving..."

Je bent nog even welwillend en houdt er rekening mee, dat dit een slippertje van de pen is geweest, maar die optie wordt je niet gelaten: de laatste alinea van een op pagina 7 in een kader geplaatste tekst luidt als volgt

"There are many different approaches within the Systems Movement. The Department of Systems Engineering at Lancaster University has concentrated on the use of systems ideas and the development of methodologies for using them in real-world problem situations."

Het is evenwel de hieraan voorafgaande tekst, die onder de titel "Systems Thinking" in dit kader is geplaatst, die zo louterend onthullend is. Het begint met:

"The most powerful intellectual tradition developed by Western civilization is that associated with science, and it is the activity of science which has created the world we inhabit."

Dit eerbeton aan de wetenschap is slechts lippendienst, want de tekst vervolgt:

"But though the methods of science are powerful, they are not all-powerful: there is no scientific solution to the problems of urban decay, planning the Health Service, launching a new product, deciding whether or not to build Concorde, or join the E.E.C. All these problems are many-sided, whereas one of the characteristics of science is that it reduces the range of variables considered and concentrates on a few. This is successful in laboratories but not in the real world." (Heb je hem weer!)

Na deze verdachtmaking van de wetenschap wordt "Systems Thinking" vanwege zijn onwetenschappelijkheid als heilsboodschap aangeprezen. Planners en managers aller landen, allen daarheen! Door zijn onverbloemdheid is deze brochure een kostbaar werkje geworden.

Het grote verschil tussen de wetenschapsman en de kwakzalver is, dat in voorkomende gevallen de eerste zijn onkunde dan wel onmacht zal toegeven. Zulks is zijn voorrecht, en daarmee zijn dure plicht.